

Themadossier

Toegang en verdeling van voordelen

1. Wat is 'Toegang en verdeling van voordelen' (TVV)?

'Access and Benefit Sharing' (ABS) of 'Toegang en verdeling van voordelen' (TVV) is de derde doelstelling van het Verdrag inzake biologische diversiteit: *de toegang tot en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die kunnen voortvloeien uit het gebruik van genetische rijkdommen*, dus uit alle levende organismen. Ook de traditionele kennis van inheemse en lokale gemeenschappen over het gebruik van de biodiversiteit die hen omringt, behoort in brede zin tot de genetische rijkdom van een land. Wanneer een ander land dus gebruik maakt van die kennis, moet de inheemse bevolking daarvoor gecompenseerd worden.

TVV kan het best worden uitgelegd aan de hand van een voorbeeld. Stel dat België onderzoek wil doen op een bepaalde plantensoort die enkel in Brazilië te vinden is, daar een medicijn uit ontwikkelt tegen migraine en dit medicijn ze op de Belgische markt verkoopt. In dat geval moet België volgens het Verdrag inzake biologische diversiteit drie stappen ondernemen:

1. Toestemming vragen aan Brazilië om de genen van de plantensoort te gebruiken.
2. Met Brazilië de voorwaarden overeenkomen voor de uitwisseling.
3. De voordelen die België uit de genetische rijkdommen haalt op een eerlijke manier verdelen met Brazilië, door bijvoorbeeld de wetenschappelijke of technologische kennis te delen die ze ontwikkelt uit de plantensoort, of een deel van de winst af te staan die ze haalt uit de verkoop van het medicijn.

2. Wat is het probleem?

Het grote probleem in TVV ligt in de verschillende belangen van landen uit het Noorden en uit het Zuiden. Landen uit het Noorden staan traditioneel sterk in onderzoek en industriële ontwikkeling, maar bezitten relatief weinig genetische rijkdommen. Bedrijven uit deze landen trekken voor hun genetisch materiaal dan ook vaak naar landen in het Zuiden die rijk zijn aan biologische diversiteit én aan traditionele kennis, maar economisch veeleer arm.

In veel gevallen worden de Zuiderse landen niet of onvoldoende gecompenseerd voor de voordelen die landen uit het Noorden halen uit het gebruik van de rijkdommen. Dit fenomeen staat bekend als biopiraterij. Bij biopiraterij gebruiken bedrijven bijvoorbeeld de traditionele kennis van een lokaal volk over een medicinale plant om de actieve stoffen uit die plant te halen en er een commercieel medicijn van te maken, zonder de voordelen te delen met het land van herkomst van de plant, of

met de kennishouders. Via een internationale regeling voor TVV wil het Verdrag inzake biologische diversiteit die biopiraterij grotendeels tegengaan.

3. Wat wil de COP 10 bereiken?

De bedoeling van deze COP is om tot een internationaal bindend TVV-protocol te komen waarmee een goed evenwicht tot stand komt, waar zowel de Partijen van het Noorden als de Partijen van het Zuiden aan winnen. Voor de ontwikkelingslanden betekent dat een billijke, internationale basisregeling waarmee ze kunnen delen in de voordelen die ontwikkelde landen halen uit het gebruik van hun genetische rijkdommen. Ontwikkelde landen hopen vooral meer juridische zekerheid te krijgen over de toegang tot genetische rijkdommen, zodat hun industrie daar effectief gebruik van kan (blijven) maken.

Het TVV-protocol wordt een heel belangrijke discussie op de COP. Tot op heden mogen landen zelf beslissen hoe ze de richtlijnen rond TVV van het Verdrag inzake biologische diversiteit uitwerken. Nu staan we echter op een kantelpunt. Of het protocol er komt, is bovendien voor een groot stuk afhankelijk van de beslissingen rond financiering en het strategisch plan. De Zuiderse landen zijn vragende partij van een protocol, terwijl de ontwikkelde landen een ambitieus strategisch plan willen waaraan alle Partijen deelnemen. De uitdaging is om voor de verschillende dossiers een evenwichtig compromis te vinden waar alle Partijen achter staan.

4. En in België?

België heeft al verschillende initiatieven genomen in de implementatie van de TVV-bepalingen van het Verdrag inzake biologische diversiteit, onder meer door zijn patentwet aan te passen in 2005. Zo moet elke uitvinding die gebaseerd is op een genetische bron nu verplicht de naam dragen van het land van oorsprong van die bron. Toch krijgt TVV nog steeds te weinig politieke prioriteit in België volgens Dries Van Eeckhoutte, beleidsadviseur voor het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. De betrokkenen zijn in België erg verspreid over de verschillende Belgische administraties, gewesten en gemeenschappen, wat de samenwerking bemoeilijkt.

Voor de periode 2006-2016 heeft België een Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie ontwikkeld, waarin ook TVV werd opgenomen. Ten eerste wil men gebruikers van genetische rijkdommen meer bewust maken van het concept 'TVV' en de bepalingen van het Verdrag inzake biologische diversiteit. Daarnaast moet België ook de richtlijnen van het VBD nog sterker implementeren en meer gaan samenwerken met andere organisaties zoals de FAO die eveneens bezig zijn met handel in genetische rijkdommen. Ten slotte wil België meer mechanismen creëren waarmee de traditionele kennis van inheemse en lokale gemeenschappen beschermd kan worden.

Bronnen:

- <http://www.cbd.int>
- <http://www.cbd.int/doc/world/be/be-nbsap-01-nl.pdf>
- http://abs.scnat.ch/downloads/ABS_Brochure.pdf

